RUMINAS v. Lithuania (№ 3181/22)

Обставини справи

Заявник був зупинений поліцією під час керування автомобілем з метою проведення перевірки та огляду. Йому запропонували пройти огляд на стан алкогольного сп'яніння. Тест показав 1,38 проміле алкоголю (допустимий рівень — 0,4 проміле). Заявник заперечив факт вживання алкоголю і попросив провести повторний тест, проте поліцейський відмовив. На підставі цього було складено протокол про адміністративне правопорушення відповідно до пункту 1 статті 126 Кодексу про адміністративні правопорушення («КАП»). Заявник відмовився підписати протокол заявивши, що не вживав алкоголю протягом останніх трьох днів.

Протягом години з моменту зупинки його поліцейськими заявник звернувся до лікарні, де йому було зроблено аналіз крові (що вимагається за національним законодавством для визнання результату медичного огляду дійсним). У крові не було виявлено жодних слідів алкоголю.

Окружний суд міста Вільнюса встановив, що саме на поліції лежить обов'язок доведення вини заявника в керуванні автомобілем у стані сп'яніння, а всі суперечності повинні тлумачитися на користь особи, яка притягується до відповідальності. Згідно з висновком судово-медичного експерта неможливо, щоб через годину після позитивного результату алкотесту в крові не залишилося жодних слідів алкоголю. Він також підтвердив, що знизити рівень алкоголю з 1,38 проміле до 0 штучно за годину є неможливим. Суд дійшов висновку, що алкотестер міг показати некоректні результати, і закрив провадження через відсутність складу адміністративного правопорушення.

Водночас суд залишив без розгляду вимогу заявника про відшкодування витрат — 500 євро на правову допомогу та 29 євро на аналіз крові — посилаючись на те, що ані стаття 279 КАП, ані інші положення КАП чи Кримінального процесуального кодексу («КПК»), що застосовуються mutatis mutandis, не передбачають відшкодування витрат, понесених особою під час провадження у справі про адміністративне правопорушення. Суд зазначив, що заявник, якщо він вважає, що йому було завдано шкоди внаслідок дій правоохоронних органів, може звернутися з позовом про відшкодування такої шкоди відповідно до цивільного процесуального або іншого законодавства.

Згодом заявник звернувся до адміністративного суду з вимогою про відшкодування в розмірі 529 євро матеріальної шкоди (витрати на адвоката й аналіз крові) та 5000 євро моральної шкоди, якої, з його слів, він зазнав у зв'язку з адміністративним провадженням. Національні суди не задовольнили його позовні вимоги.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

До ЄСПЛ заявник скаржився, що відмова у відшкодуванні понесених ним судових витрат порушила його право на ефективний захист, гарантований пунктом 1 статтею 6 Конвенції.

Оцінка Суду

Загальні принципи щодо права на доступ до суду були викладені в рішенні у справі *Zubac v. Croatia ([ВП], № 40160/12*, §§ 76–79, від 5 квітня 2018 року). Зокрема, обмеження права на доступ до суду не повинні звужувати наданий особам доступ у такий спосіб або такою мірою, щоб сама суть цього права була порушена. Крім того, обмеження буде несумісним з пунктом 1 статті 6 Конвенції, якщо воно не переслідує законну мету та якщо немає розумної пропорційності між застосованими засобами та метою, якої прагнуть досягти (там само, § 78).

ЄСПЛ вважав, що зобов'язання заявника нести витрати на правову допомогу та інші пов'язані з провадженням витрати, незважаючи на рішення суду, яке було ухвалено на його користь, становило обмеження його права на доступ до суду. Це обмеження переслідувало законну мету — обмеження витрат Держави (порівняйте рішення у справах *Černius and Rinkevičius v. Lithuania, №№ 73579/17 і 14620/18*, §§ 68–69, від 18 лютого 2020 року, та *Jakutavičius v. Lithuania, № 42180/19*, §§ 76–79, від 13 лютого 2024 року).

Стосовно пропорційності такого втручання в право на доступ до суду ЄСПЛ, по-перше, зазначив, що обставини цієї справи відрізняються від обставин згаданої справи Jakutavičius, у якій ЄСПЛ постановив, що заявник своєю поведінкою суттєво сприяв рішенню поліції про накладення на нього штрафу. У цій справі заявника зупинили під час проведення загальної перевірки (зупинки й огляду), а не через те, що він привернув до себе увагу поліцейських своєю підозрілою поведінкою; він постійно заперечував факт керування автомобілем у стані алкогольного сп'яніння (порівняйте зі справою Jakutavičius v. Lithuania, § 7).

По-друге, ЄСПЛ врахував показання експерта про неможливість зниження рівня алкоголю до нуля за той короткий час, протягом якого заявник дістався лікарні для медичного обстеження, а також висновок окружного суду про те, що існувала реальна можливість, що алкотестер показав некоректні дані. ЄСПЛ також звернув увагу на те, що в протоколі «якимось чином» зазначено неправильний час вчинення стверджуваного правопорушення (див. пункт 4 рішення). Водночас не було підстав покладати провину за будь-які підозрілі дії або поведінку на самого заявника.

По-третє, ЄСПЛ урахував твердження заявника про те, що тривале провадження спричинило стрес і завдало шкоди його репутації з огляду на серйозність обвинувачення. Уряд, зі свого боку, не стверджував, що провадження у справі про стверджуване адміністративне правопорушення було позбавленим

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

змісту. Крім того, сума, про відшкодування якої просив заявник для покриття понесених ним витрат, не була надмірною.

З огляду на всі наведені міркування ЄСПЛ дійшов висновку, що за обставин цієї справи той факт, що заявник був змушений самостійно нести витрати, понесені ним під час провадження у справі про адміністративне правопорушення, обмежив його право на доступ до суду в такий спосіб, що це підірвало саму суть цього права.

Відповідно, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 13 травня 2025 року та є остаточним.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом